

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVIII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

24 лютого 2026

Київ 2026

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. Т.В. МАРЕНИ, Київ: МДУ, 2026. с. 350

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 9 від 25 лютого 2026 року)

Редакційна колегія:

Голова Марена Т.В., в.о. ректора МДУ, кандидат економічних наук, доцент;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Демидова Ю.О., проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVIII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 24 лютого 2026 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2026

Панченко Володимир,
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольський державний університет

Дерев'янко Володимир,
1 курс, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,
денна форма навчання,
ОНП «Економіка»,
Маріупольський державний університет

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ КОНКУПЕРАЦІЙНИХ МЕРЕЖ

У сучасних умовах глобальної економіки країни глобальної Півночі (передусім високорозвинуті індустріальні економіки ЄС, Північної Америки та Східної Азії) стикаються з низкою серйозних викликів, пов'язаних із посиленням міжнародної конкуренції, швидкими технологічними змінами, нестабільністю ринків та ризиками надмірної залежності від зовнішніх постачальників і ресурсів. Відновлення та модернізація промислового сектору, або реіндустріалізація, стає ключовим стратегічним напрямом економічної політики, спрямованим на підвищення технологічного рівня національного виробництва, зміцнення економічної стійкості, розвиток високотехнологічних галузей та підвищення загальної конкурентоспроможності держави у світовій економіці [1, с.282].

Водночас сучасні глобальні мережі створення вартості формуються за принципом конкуперації, а саме поєднання конкуренції та кооперації між підприємствами, галузями та країнами, що дозволяє одночасно оптимізувати виробничі процеси та розширювати доступ до ринків і технологій. Ефективне включення національних виробників у такі мережі вимагає не лише модернізації промисловості, а й активного впровадження цифрових технологій, автоматизованих платформ управління, аналітики великих даних та інноваційних рішень у сфері логістики та виробництва. Це дозволяє підвищити гнучкість і адаптивність мереж, скоротити витрати та забезпечити інтеграцію у глобальні ланцюги високої доданої вартості [2].

Державна політика відіграє визначальну роль у забезпеченні ефективності процесів реіндустріалізації та інтеграції національних виробників у глобальні конкупераційні мережі. Вона передбачає комплекс цілеспрямованих заходів, спрямованих на підвищення технологічного рівня виробництва, зміцнення економічної стійкості та конкурентоспроможності держави. До ключових механізмів реалізації цієї політики належить низка стратегічних заходів та інструментів, що забезпечують розвиток промисловості та інтеграцію національних підприємств у глобальні ланцюги створення вартості [3, с.38].

По-перше, важливим компонентом державної політики є модернізація виробничої та транспортно-логістичної інфраструктури. Це включає оновлення промислового обладнання, впровадження сучасних технологій управління виробництвом, а також розвиток транспортної, енергетичної та цифрової інфраструктури. Такі заходи дозволяють оптимізувати постачальні та логістичні ланцюги, підвищити ефективність виробничих процесів і зменшити організаційно-управлінські витрати. Крім того, модернізація інфраструктури створює умови для швидкої адаптації підприємств до змін ринкового попиту та інтеграції у глобальні конкупераційні мережі високої доданої вартості.

По-друге, важливим елементом державної політики є підготовка та розвиток людського капіталу, необхідного для реалізації процесів реіндустріалізації та розвитку високотехнологічних галузей. Це передбачає модернізацію системи освіти і професійної підготовки з урахуванням потреб сучасної промисловості, а також розвиток програм перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Важливого значення набуває посилення взаємодії між закладами освіти, науковими установами та бізнесом у межах практикоорієнтованого навчання. Такий підхід сприяє формуванню кваліфікованої робочої сили, здатної ефективно функціонувати в умовах цифровізації виробництва та інтеграції підприємств у глобальні конкупераційні мережі.

По-третє, ключовим інструментом є надання податкових і фінансових стимулів для високотехнологічних підприємств. Це включає податкові пільги та знижки на ресурси тощо для компаній, які впроваджують інноваційні технології або модернізують виробничі процеси, а також державне субсидування інвестицій у пріоритетні високотехнологічні сектори економіки. Подібні заходи сприяють залученню приватних інвестицій, стимулюють розвиток конкурентного середовища та підтримують експорт технологічно складної продукції, що дозволяє національним підприємствам зміцнювати свої позиції на міжнародних ринках і інтегруватися у глобальні конкупераційні мережі.

По-четверте, важливу роль відіграє державне фінансування науково-дослідних та інноваційних програм. Це охоплює підтримку наукових установ, стартапів і високотехнологічних підприємств через гранти, інвестиційні програми та партнерські проекти

з університетами й дослідницькими центрами. Такі заходи спрямовані на створення нових технологій, модернізацію виробництва та інтеграцію науки і промисловості. Розвиток науково-технічної інфраструктури та дослідницьких лабораторій підвищує технологічний потенціал національних виробників і формує умови для ефективної участі у глобальних мережах створення вартості.

Водночас важливою умовою підвищення ефективності реіндустріалізації є інституційне та організаційне стимулювання конкуперації між суб'єктами господарювання. Конкуперація як поєднання конкуренції та кооперації дозволяє підприємствам одночасно зберігати ринкову самостійність і брати участь у спільних виробничих, інноваційних та логістичних проєктах. У межах глобальних ланцюгів створення вартості такі форми взаємодії сприяють розподілу ризиків, спільному використанню технологій, знань і ресурсів, а також підвищенню швидкості впровадження інновацій. Державна підтримка розвитку кластерів, індустріальних парків, технологічних платформ і мережових форм співпраці створює сприятливі умови для формування стійких конкупераційних зв'язків та посилює інтеграцію національних підприємств у глобальні мережі високої доданої вартості [4, с.123].

Поєднання цифровізації та активної державної політики формує стійкі, технологічно розвинені та конкурентоспроможні глобальні конкупераційні мережі. Це дозволяє не лише забезпечити економічне зростання та інноваційний розвиток, а й зміцнити стратегічні позиції держави у міжнародній економіці, зменшити залежність від зовнішніх постачальників та інтегрувати національні підприємства у міжнародні виробничо-інноваційні системи.

Література

1. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. 471 с. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/8516> (дата звернення: 10.01.2026)
2. Дугінець, Г., Яценко, О., & Панченко, В. Міжнародний досвід повоєнного відновлення: Тригери соціально-економічного розвитку в умовах децентралізації. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2022, 497-505. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-74> (дата звернення: 12.01.2026)
3. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку / Наталія Резнікова, Володимир Панченко. К. : *Аграр Медіа Груп*, 2022. 674 с. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9538> (дата звернення: 14.01.2026)
4. Резнікова Н., Панченко В. Репортажі із цивілізаційних фронтів. На передовій міжнародної економічної політики / Наталія Резнікова, Володимир Панченко. К. : *Аграр Медіа*

**СЕКЦІЯ
«ТРУДОРЕСУРСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ»**

Калініна Світлана,
доктор економічних наук, професор,
декан економіко-правового факультету,
Маріупольський державний університет

РОЛЬ МІГРАЦІЇ В СИСТЕМІ ТРУДОРЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРАЇН

Питання трудоворесурсного забезпечення на сьогодні визначають успішність економічного розвитку країн, місце останніх в системі світового поділу праці. Сучасний етап світогосподарського розвитку характеризується комплексними трансформаціями глобального трудоворесурсного простору: в умовах глобальних трудоворесурсних асиметрій міграційні переміщення перетворюються на вагомий чинник трудоворесурсного забезпечення, зумовлюючи провідну роль економічних важелів в системі міжнародної міграції.

Міжнародна міграція є інтегральною характеристикою глобального розвитку. За умови дієвого регулювання міграція може здійснювати значний внесок у скорочення бідності, а також покращення рівня життя як у країнах походження, так і країнах призначення мігрантів. В той же час, за наявності неефективного управління міграційними процесами, міжнародна міграція може призвести до прямих трудоворесурсних втрат в країнах походження мігрантів [1, с. 12].

Міграційна політика країн в частині імміграції, як правило, є реакцією на потреби національних ринків праці (домінуючу частину міграційних переміщень становить трудова міграція), і спрямована на досягнення кількісних показників та якісних параметрів залучення іноземної робочої сили. Особливо актуальним це є для країн, в яких вичерпано власний демографічний бонус.

Так, залучення іноземної кваліфікованої робочої сили не лише перетворюється на важіль стратегічного розвитку національних економік, а й утворює новітній міграційний феномен, який демонструють країни постійної імміграції – США, Канада, Австралія, Нова